БАЦЬКАЎШЧЫНА

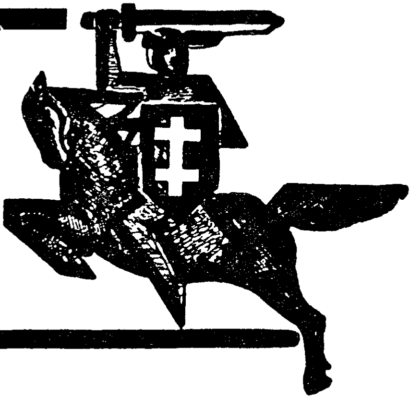

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAĆKAUŠČYNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Baćkauščyna“ („Das Vaterland“), (13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck. „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 19, Bothmerstr. 14

Цана: Нямеччына: на год. — 14,— м.; 6 м-цаў — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.; **ЗША і Канада:** на год — 8,— д.; 6 м-цаў — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 нумар — 0,20 м. **Ангельшчына й Аўстралія:** 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл. **Бэльгія:** 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. **Францыя:** 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.; 20 фр. **Аргентына:** 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз. **Перасылка л[illegible]іцкай поштай каштуе падвойна. Падвойныя нумары каштуюць падвойна. Паадзіночныя нумары газэты разам з «КалаСкамі» ўважаюцца за падвойныя.**

Банковае конто: Zeitung „Baćkauščyna“, Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE“

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND“

THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER “THE FATHERLAND„

№ 11 (495) — Нядзеля, 13 сакавіка 1960 г. — ГОД ВЫДАНЬНЯ 14

Змаганьне за адсталыя краіны трох кантынэнтаў

Да найважнейшых палітычных падзеяў апошняга часу, і то падзеяў глябальнага маштабу, трэба аднесьці нядаўныя палітычныя падарожжы Хрушчова ў краіны Паўдзённа-Ўсходняй Азіі, прэзыдэнта Айзэнгаўэра ў Лацінскую Амэрыку і папярэдзіўшае іх падарожжа брытанскага прэм'ера Макміляна ў Паўдзённую Афрыку. Сюды-ж прыдзецца аднесьці яшчэ неадбытае, але ўжо заплянаванае падарожжа Хрушчова ў афрыканскія краіны.

Беспасярэдняй мэтай усіх гэтых падарожжаў, як згодна камэнтуе заходняя прэса, ёсьць награмаджэньне палітычнага капіталу кажным падарожнікам для канфэрэнцыі на найвышэйшай узроўні, якая мае адбыцца ўжо ў травені месяцы. Але паза гэтымі, чыста каньюнктуральнымі, хаваюцца мэты сталага й прынцыповага характару — змаганьне за ўплывы ў вадсталых краінах Азіі, Афрыкі й Паўдзённай Амэрыкі.

Хрушчоў патраціў цэлыя тры тыдні часу (ад 11 лютага да 5 сакавіка), аб'яжджаючы важнейшыя краіны Паўдзённа-Ўсходняй Азіі (Індыю, Бурму, Інданэзію й Афганістан), галоўным чынам дзеля таго, каб адрабіць у сваю карысьць усё тое, што дасягнуў там для справы вольнага сьвету перад двума месяцамі падчас свайго трыумфальнага падарожжа прэзыдэнт Айзэнгаўэр, ды каб узмоцніць у краінах Азіі камуністычныя ўплывы, моцна аслабленыя ў выніку агрэсіі камуністычнага Кітаю ў Тыбэце й на паўночным паграніччы Індыі.

Прэзыдэнт Айзэнгаўэр у працягу двухтыднёвага падарожжа (ад 24 лютага да 3 сакавіка) адведаў Бразылію, Аргентыну, Чылі й Уругвай. Мэтаю гэтага падарожжа было ўнармаваньне дачыненьняў з Паўдзённай Амэрыкай і замацаваньне ўзаемнага супрацоўніцтва. Праўда, у Паўдзённай Амэрыцы, за выняткам Кубы, камуністычная небясьпека беспасярэдна не пагражае, а бальшыня паўдзённаамэрыканскіх краінаў ня ўтрымлівае навет афіцыяльных дыпляматычных дачыненьняў з Савецкім Саюзам. Тым ня меней, аднак, у краінах Паўдзённае Амэрыкі пачало апошнім часам узьнікаць войстрае незадаваленьне, што Задзіночаныя Штаты, накіроўваючы цяпер галоўную ўвагу на краіны Азіі й навет Афрыкі ды прызнаючы ім вялікую эканамічную помач, выразна занядбоўваюць Паўдзённую Амэрыку. Цяжкое гаспадарскае палажэньне змушае некаторыя паўдзённаамэрыканскія краіны шукаюць бліжэйшых кантактаў з Савецкім Саюзам і ягонымі сатэлітамі, што ў сваю чаргу пагражае Задзіночаным Штатам.

У палітычных колах Амэрыкі сур'ёзна пачынаюць лічыцца з тым, што згодны дагэтуль паўдзённаамэрыканскі блёк, які заўсёды падтрымліваў Задзіночаныя Штаты ў Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў, хутка можа перайсьці на нэўтральныя пазыцыі падобна Індыі, якой Амэрыка дае большую эканамічную помач, чымся краінам Паўдзённае Амэрыкі, узятым разам. У рапарце спэцыяльнай камісіі, прыгатаваным напярэдадні выезду Айзэнгаўэра для сэнацкай камісіі замежных справаў аб сытуацыі ў краінах Паўдзённае Амэрыкі, было сказана: «Задзіночаныя Штаты мусяць зьмяніць свае дачыненьні да гэтых краінаў і спэцыяльна ў галіне гаспадарскай апрацаваць плян помачы, які-б абыймаў некалькі год наперад».

Кажны зь вялікіх падарожнікаў пераконваў аб бескарысьніцкіх прыязных дачыненьнях, кажны запэўніваў аб мірнай палітыцы сваей дзяржавы, кажны абяцаў матар'яльную помач бязь ніякіх палітычных канцэсіяў узамен за яе. Але кіраўнікі заходніх дзяржаваў рабілі гэта шчыра, выказвалі свае запраўдныя перакананьні, ня шукалі прапагандовае шуміхі.

Макмілян закончыў сваё афрыканскае падарожжа вызначаньнем прынцыпу роўнасьці расаў і асуджэньнем расізму. Айзэнгаўэр у новай бразыльскай сталіцы — горадзе Бразылія праклямаваў «права свабоднага выбару», якое павінна стацца галоўным прынцыпам амэрыканскае палітыкі. Але адначасна амэрыканскі прэзыдэнт перасьцярог, што Задзіночаныя Штаты «будуць лічыць інтэрвэнцыяй у нутраныя справы Амэрыкі, калі-б якая-небудзь чужая дзяржава — шляхам ваеннай агрэсіі ці дэструкцыйнай акцыі — адабрала свабоду выбару народу якой-небудзь з братніх рэспублік».

Ня ў прыклад кіраўніком заходніх дзяржаваў, Хрушчоў у азіяцкіх краінах гаварыў адну няпраўду, сеіў нянавісьць і пераходзіў усякія межы таннай дэмагогіі. У сваей першай прамове, якую ён меў перад абедзьвюма палатамі індыйскага парляманту, Хрушчоў заявіў: «Некаторыя высока разьвітыя краіны дасягнулі высокае гаспадарскае ўзроўні дзякуючы прыгнечваньню імі азіяцкіх і паўдзённаамэрыканскіх краінаў. Было-б справядлівым, калі-б гэтыя заходнія дзяржавы зьвярнулі сваім ранейшым калёніям хоць частку з таго, што яны перад гэтым заграбілі».

Хрушчоў галоўным чынам праліваў кракадзілавы сьлёзы над азіяцкімі й афрыканскімі краінамі, якія яшчэ ўчора былі «прыгнечанымі калёніямі». Можна лёгка прадбачыць, — выводзіў Хрушчоў — што гэтыя народы аднаго дня будуць належыць да прагрэсіўных краінаў сьвету. Сымпатыі Савецкага Саюзу будуць заўсёды на боку тых краінаў, якія, як прыкладам Куба, актыўна абараняюць сваю нацыянальную й гаспадарскую незалежнасьць. Савецкі Саюз, — запэўніваў Хрушчоў — заўсёды гатоў несьці бескарысьлівую помач тым краінам, якія змагаюцца супраць гаспадарскай адсталасьці.

У прамове, сказанай у Калькуце, Хрушчоў абвінаваціў заходнія дзяржавы ў тым, што яны, даючы гаспадарскую помач, надужываюць яе дзеля паглыбленьня падзелу сьвету на два варожыя лягеры й выкарыстоўваюць гэтую помач ў якасьці аружжа «новай формы каляніялізму». Затое Савецкі Саюз дае помач па тое, каб дадзеныя краіны маглі сабе забясьпечыць незалежнасьць.

Амаль у кажным сваім выступленьні Хрушчоў заяўляў, што зь мілітарнага гледзішча Савецкі Саюз сяньня зьяўляецца найсільнейшай дзяржавай у сьвеце. Ня гледзячы на гэта, Савецкі Саюз падаў ініцыятыву татальнага разаружэньня. Робіць ён гэта не із страху перад вайной, але толькі й вылучна дзеля сваіх мірных намераў.

Уся гэтая хрушчоўская дэмагогія настолькі белымі ніткамі была шытая, што не патрабуе ніякіх асаблівых аргумэнтаў дзеля ейнага расшыфраваньня. Бо сьмешным у сваім бяспрыкладным цынізьме выглядае Хрушчоў у ролі «анге-ла міру» або праціўніка ўсякага каляніялізму пасьля таго, калі заходнія дзяржавы самі дабравольна адмовіліся ад сваіх былых калёніяў, а Савецкі Саюз зьяўляецца сяньня адзінай у сьвеце дзяржавай, якая практыкуе найцяжэйшую форму каляніялізму больш як на аднэй шостай часьці зямнае кулі.

Ня менш аблудным зьяўляецца й хвастаньне Хрушчова аб «бескарыснасьці» савецкай эканамічнай помачы адсталым і эканамічна недаразьвітым краінам. Праўда, кажнай паўдзённаазіяцкай краіне, якую наведаў, заахвяроўваў Хрушчоў і эканамічную дапамогу.

Савецкія крэдыты для Індыі выносілі да 1959 году 300 мільёнаў даляраў супраць двух мільярдаў даляраў, якія былі за гэты час прызнаныя Індыі Задзіночанымі Штатамі Амэрыкі. У часе цяперашняй візыты Хрушчоў забавязаўся прызнаць Індыі новых 300 мільёнаў даляраў на пэрыяд трэйцяй індыйскай пяцігодкі, якая распачынаецца ў бягучым годзе.

(Заканчэньне на 4-ай бач.)

Аб тых, што хаваюць бальшавіцкія злачынствы

Пытаньне русыфікацыі часта закранаецца на бачынах «Бацькаўшчыны». На нашую думку, гэтае пытаньне павінна і ў будучыні стала аставацца ў цэнтры нашай увагі, ці, правільней кажучы, увага да яго з нашага боку павінна ўсьцяж павялічацца.

Як паказвае жыцьцёвая практыка, справа русыфікацыі датычыць найбольш жыцьцёвых інтарэсаў нерасейскіх народаў СССР, у тым ліку, і ў першую чаргу, нас Беларусаў.

Калі дасюль магчыма нехта сумляваўся ў патрэбе шырокага і ўсебаковага абмеркаваньня й раскрыцьця гэтай праблемы, калі дасюль нехта магчыма крытычна ставіўся да сыгналаў у нашай прэсе і ў прыватнасьці ў «Бацькаўшчыне» аб рэальнасьці гэтай пагрозы, пасьля апублікаваньня ў савецкай прэсе вынікаў апошняга перапісу насельніцтва СССР, асабліва-ж ягонага нацыянальнага складу, ён павінен перагледзець свае пагляды.

Факт русыфікацыі савецкая ўлада сама пацьвердзіла і прадэманстравала цыфрамі. Так, цыфрамі, канкрэтнымі цыфрамі, недакладнымі, сьведама хвальшаванымі ў залежнасьці ад патрэбы ў той ці іншы бок, але цыфрамі, — сяродкам вымярэньня, які яна звычайна абмінае там, дзе справа датычыць ейных няўдачаў або злачынстваў, якія зь ейнага пункту гледжаньня не павінны падлягаць публікацыям. Тут-жа справу маем із злачынствам капітальным, у дачыненьні да цэлых народаў, злачынствам, мяжуючым з гэнацыдам. Расьце толькі адзін народ — расейскі, іншыя — або застылі на мёртвым пункце, або, як гэта бачым на прыкладзе Беларусаў, памяншаюцца. І савецкая ўлада ня лічыць патрэбным сароміцца гэтага факту або хаваць яго.

Аб чым гэта сьветчыць? Ці не аб тым, што такія вынікі адпавядаюць палітыцы партыі ў дэмаграфічным і нацыянальным пытаньні і што яны былі дасягнутыя, дзякуючы пасьлядоўнаму праводжаньню гэтай палітыкі ў жыцьцё? Самі бальшавікі справу паставілі так ясна, што адказ тут можа быць толькі адзін: Так! Гэта вынік пасьлядоўнай дзяржаўнай палітыкі максымальнай русыфікацыі ўсіх нерасейскіх народаў, прадуманай ува ўсіх дэталях і кансэквэнтна праводжанай пад ціскам усяе таталітарнае сыстэмы. Ня будзем тут спыняцца над дзейнасьцяй гэтай складанай русыфікатарскай машыны. Хто гэтым пытаньнем цікавіцца і падыходзіць да яго сумленна — той ведае.

Нажаль, ня ўсе называюць гэтае канкрэтнае зьявішча ягоным канкрэтным імём. Калі гэта робяць людзі непаінфармаваныя ў справах — гэта можна прабачыць, з тэй, зразумела, засьцярогай, што калі нехта нечага добра ня ведае або не разумее, лепш тады зусім не забіраць голасу. Але непрабачальна, калі гэта робяць людзі ці інстытуцыі, спэцыяльна пакліканыя вывучаць і растлумачваць іншым афіцыйную і замаскаваную сутнасьць падсавецкай рэчаіснасьці. Гэтыя апошнія русыфікацыю часта ахватней бачылі-б пад назовам «дэнацыяналізацыя», а часта ўсякімі спосабамі абмінаюць гэтае пытаньне наагул, як быццам яно зусім ня існуе.

Але што значыць «дэнацыяналізацыя» і ці можна гаварыць аб нейкай «дэнацыяналізацыі» ў Савецкім Саюзе?

Пад «дэнацыяналізацыяй» аўтаматычна разумеецца пазбаўленьне чалавека ці народу акрэсьленых нацыянальных азнакаў,ператварэньне яго ў нешта накшталт гэтак званага «бязроднага касмапаліта». Тэарэтычна так меў выглядаць гэтак званы «савецкі чалавек». Але ці гэта мы маем на практыцы ў Савецкім Саюзе? Нічога падобнага! Апошні перапіс насельніцтва СССР ня мае рубрыкі «савецкія людзі», «савецкі чалавек», куды-б адносілі ўсіх «здэнацыяналізаваных», але ёсьць Расейцы, Украінцы, Беларусы і гэтак далей. Усе гэтак званыя (з прабачэньня) «здэнацыяналізаваныя» апынуліся ў рубрыцы Расейцаў. А такіх мільёны і мільёны ... І напэўна не знайшлося аніводнага «здэнацыяналізаванага» Расейца, які-б трапіў у лік, скажам Татараў ці Жыдоў. Дык дзе-ж лёгіка гаварыць аб «дэнацыяналізацыі», калі маем перад сабой яўную русыфікацыю, пацьверджаную афіцыйнай, хай сабе і савецкай, статыстыкай.

Чым-жа можна вытлумачыць гэтыя парадоксы? Дэзынфармацыяй? Бяз гэтага тут, бязумоўна, не абыходзіцца. На Захадзе ёсьць яшчэ шмат улезшых у давер «экспэртаў» па справах Савецкага Саюзу, якія сабе не ўяўляюць, а найчасьцей сьведама ўдаюць, што не ўяўляюць, што «великий русский» народ можа павялічацца нясумленнымі спосабамі, такімі, напрыклад, як дзяржаўнай русыфікатарскай палітыкай ...

У такіх выпадках можна й трэба гаварыць аб сьведамай апрабацыі аднэй з галоўных мэтаў бальшавіцкай нутранай палітыкі, якой зьяўляецца русыфікацыя нерасейскіх народаў СССР. А гэта ніяк ня месьціцца ў рамках змаганьня з бальшавізмам, савецкім імпэрыялізмам і камунізмам наагул, змаганьня, якое Захад у сілу палітычных абставінаў у сучасным сьвеце змушаны весьці цяпер і будзе змушаны рабіць гэта і ў будучыні, калі ня хоча пасьці ахвярай свайго праціўніка. Ня ўлічваць, ня выкрываць і ня супрацьдзеіць русыфікацыі, як фактару, якім савецкая сыстэма карыстаецца для ўмацаваньня свае імпэрыі —гэта нясьведамы або й сьведамы падрыў справы антыкамуністычнага змаганьня. А розныя «экспэрты», якія падказваюць і фарсуюць такі падыход да справы, спрычыняюць гэтаму змаганьню, мякка кажучы, «мядзьведжую ўслугу».

Адкрытым пакідаем пытаньне, дзе ляжаць пружыны гэтай дэзынфармацыі.

М. Б.

Аб аднэй дыскусіі ў „Полымі“

У студзенскім нумары менскага літаратурнага часапісу «Полымя» пачалася дыскусію аб літаратурнай творчасьці Якуба Коласа. У часапісе зьмешчана рэцэнзія крытыка Фёдара Куляшова на кнігу Фіглоўскай «Творчасьць Якуба Коласа». Рэдакцыя часапісу «Полымя» заяўляе, што яна не згаджаецца зь вельмі дадатнай ацэнай Куляшова кнігі Фіглоўскай і таму, побач з рэцэнзіяй Куляшова, зьмяшчае артыкул Рыгора Шкрабы, які выказвае пункт гледжаньня рэдакцыі на кнігу Фіглоўскай.

Прачытаўшы абодва артыкулы, нельга ня прызнаць рацыі рэдакцыі часапісу «Полымя» і асабіста Рыгору Шкрабе, ў тым, што кніга Фіглоўскай аб творчасьці Якуба Коласа далёка ад праўдзівай характарыстыкі творчасьці паэты і ад навуковага, аб'ектыўнага аналізу. Аднак Рыгор Шкраба, а зь ім і рэдакцыя часапісу, абмажаваліся крытыкай неабгрунтаванасьці выказваньняў Фіглоўскай і Куляшова і заўвагамі аб некаторых супярэчнасьцях ў іхных выказваньнях, а свайго пагляду на творчасьць Якуба Коласа так і ня выказалі.

Нашу ўвагу зьвярнуў на сябе падыход усіх прыгаданых аўтараў да разгляду мэтаду мастацкай алегорыі ў творчасьці Якуба Коласа, асабліва ў цудоўнай Коласавай паэмы «Сымон Музыка». Рыгор Шкраба «злавіў» Фіглоўскую на тым, што яна заблыталася, гаворачы аб алегорыі наагул і алегорыі ў паэме «Сымон Музыка». З аднаго боку, Фіглоўская акрэсьлівае алегорыю, як «спосаб зашыфраваць свае думкі ад цэнзуры», а з другога — яна гаворыць аб алегорыі і ў паэме «Сымом Музыка», апошняя рэдакцыя якой, як ведама і як гэта падчырквае й Шкраба, была зробленая ўжо ў савецкі пэрыяд.

У артыкуле Рыгора Шкрабы мы чытаем:

«Нельга не зьвярнуць увагі на спрошчанае і абмежаванае разуменьне аўтарам манаграфіі мастацкай алегорыі. На думку Л. Фіглоўскай, яна найбольш характэрная для твораў Я. Коласа дарэвалюцыйнага часу. Праўда, пры разглядзе «Казак жыцьця» яна ня выказвае гэту думку, хоць тут, здавалася, было-б вельмі дарэчы пагаварыць аб прыродзе алегорыі. Зразумела, чаму яна гэтага ня робіць: у апошнія гады свайго жыцьця Я. Колас прадоўжыў цыкль «Казак жыцьця», і, такім чынам, погляд на алегорыю, як спосаб зашыфраваць свае думкі ад цэнзуры, сам сабою, аўтаматычна адпадае. Што якраз такога погляду на алегорыю прытрымліваецца Л. Фіглоўская, сьветчыць яе разгляд паэмы «Сымон Музыка»: «У сваёй аснове паэма «Сымон Музыка», — піша яна, — склалася **ў дарэвалюцыйныя гады,** калі алегорыя была вельмі зручна як вопратка ідэі, як умяшчальня яе.»

Далей Рыгор Шкраба ставіць такое пытаньне: «апошнюю рэдакцыю «Сымона Музыкі» Я. Колас напісаў у савецкі час, дык чаму-ж ён не адмовіўся ад алегорыі, калі яна была, як сьцьвярджае Л. Фіглоўская, неабходным сяродкам **пэўнага пэрыяду**», а не мастацкім прыёмам наагул?»

Прачытаўшы гэтыя выказваньні, ніхто, хіба, ня скажа, што Шкраба паразумнеў, што яму цяпер стаў ясным пагляд савецкіх беларускіх літаратурных крытыкаў на прыроду й значэньне алегорыі ў творчасьці Якуба Коласа і асабліва ў паэме «Сымон Музыка». Адчуваецца, што ўдзельнікі спрэчкі хочуць, быццам, нешта сказаць, але й далей справа канчаецца тым, што, пакрытыкаваўшы іншых за «ненавуковасьць», «недакладнасьць», і апошні крытык крытыкаў хаваецца ў цяні.. Гэтак, напрыклад, Рыгор Шкраба, пакпіўшы зь Фіглоўскай за тое, што яна заблыталася, не сказаўшы нічога канкрэтнага ад сябе, схаваўся за прыпушчэньне, што алегорыя ў творах Я. Коласа — гэта, быццам, «мастацкі прыём наагул», які, нібыта, у выпадку «Сымона Музыкі» ня мае канкрэтнага значэньня.

Таму, ня будзе, хіба, лішнім з гэтай нагоды падказаць дыскутантам з «Полымя» тыя крыніцы, зь якіх яны маглі-б скарыстаць, калі яны запраўды маюць намер усебакова, праўдзіва й навукова падыйсьці да закранутай імі тэмы.

На эміграцыі на гэтую тэму выдана нямала працаў, дзе гэтае пытаньне разглядаецца без патрэбы абавязковых спасылак на «культ Горкага», як гэта робіцца ў БССР. У мюнхэнскім беларускім выдавецтве «Бацькаўшчына» ў 1955 годзе асобнай кніжкай выдадзена паэма «Сымом Музыка» з уводнымі артыкуламі Р. Склюта і Адама Бабарэкі, у якіх расшыфраваньню алегарычнага зьместу паэмы аддадзена шмат увагі.

У мюнхэнскім Інстытуце Вывучэньня СССР выдадзеная манаграфія Антона Адамовіча «Якуб Колас у супраціве саветызацыі» з грунтоўным аналізам гэтага-ж пытаньня, а таксама іншыя працы. Такім чынам, напрыклад, галоўны рэдактар «Полымя» Максім Танк, заміж таго, каб падглядаць у Ўсходнім Бэрліне, што ўкрала ў эміграцыі тамашняя аген-

(Заканчэньне на 4-ай бач.)

Перад прыездам Хрушчова ў Францыю

Крамлёўскія дыктатары, асмакаваўшыся ўдачай свайго падарожжа па Ангельшчыне ў 1956 годзе (удачай, зразумела, у сэньсе маральнага ўдару й для падсавецкіх народаў і іхнаму духу супраціву бальшавізму), схапіліся пасьля гэтага за «залатое слоўца» Леніна аб «мірным суіснаваньні» краінаў «сацыялізму» з капіталістычным сьветам. Лёзунг «далоў халодную вайну» стаўся найбольш улюбленым лёзунгам камуністычнай партыі, а кажнае слоўца звычайнай куртуазыйнасьці з боку дзяржаўных мужоў заходніх дзяржаваў выкарыстоўваецца бальшавіцкай прапагандай, як «капітуляцыя імпэрыялістых», як перамога ў халоднай вайне «мудрага» Мікіты, гэтага «магутнага ледакола» ў халоднай вайне. Гэтакім-жа чынам быў выкарыстаны й для нутранага прапаганднага ўжытку й ліст ангельскай каралевы ейнаму «прыяцелю» «прэзыдэнту» Варашылаву з падзякай за прывезеныя ёй падаркі — казацкія коні.

Пасьля гэтага Амэрыка была выбраная Крамлём другім і найгалаўнейшым аб'ектам для «мірнага» наступу бальшавізму.

Амаль два гады часу спатрэбілася Крамлю, каб дапрасіцца ў прэзыдэнта Айзэнгаўэра дазволу на ўезд Хрушчову ў Задзіночаныя Штаты. І на вялікае зьдзіўленьне бальшыні палітычнага сьвету, Хрушчоў атрымаў запросіны, ды ня толькі запросіны, адказваючыя ягоным афіцыяльным становішчам прэм'ера ўраду й сакратара камуністычнай партыі, але й як галавы дзяржавы ці «прэзыдэнта СССР». А гэтага якраз і хацелася Хрушчову, каб быць прынятым з усімі ганорамі й чэсьцямі, належнымі ў такіх выпадках прыняцьцям галоваў замежных дзяржаваў.

Згода Вашынгтону на прыняцьце Хрушчова ў такой, зусім яму ня прыслугоўваючай форме магчыма й калькулявалася амэрыканскай дыпляматыяй, як самадэскрэдытацыя Хрушчова. Публічнае й бессаромлівае ўзурпаваньне Хрушчовам тытулу й правоў прэзыдэнта лягічна й нельга было йнакш камэнтаваць, як грубой дэскрымінацыяй «прэзыдэнта» СССР. Але для Крамля ў мэтах падняцьця аўтарытэту Хрушчова ў вачох падняволеных народаў значна важнейшым быў гэты вонкавы эфэкт, чымся ўсякая «буржуазная» лёгіка. Важней за ўсё было тое, што савецкая прэса магла падаць буйнымі літарамі паведамленьні аб ганаровых гарматных салютах на Вашынгтонскім аэрадроме, аб спатканьні яго Айзэнгаўэрам асабіста й г. д.

У гэткай-жа якасьці, але зь яшчэ большай помпай, згодна вымогаў францускага дыпляматычнага пратаколу прыняцьця галавы замежнай дзяржавы, будзе спатканы 15 сакавіка Хрушчоў на гарыскім аэрадроме Орлі. Сто адным гарматнім выстралам спаткаюць Французы тырана бальшавіцкай імпэрыі й павядуць яго ў спэцыяльна збудаваны з гэтай нагоды «ганаровы павілён» на аэрадроме, які абыйшоўся францускаму ўраду 40 000 новых франкаў. Бясспрэчна, што гэты першы так гучны салют і такі грандыёзны гонар Хрушчову ў той-жа дзень будзе яшчэ з большай грандыёзнасьцяй прадстаўлены савецкай прэсай свайму паняволенаму народу. Але нам хацелася-б, каб да нашых народаў дайшла хоць частка таго, што ўзапраўды чакае Хрушчова, якімі запраўднымі «гонарамі» будзе ўзнагароджаны ён падчас свайго двухтыднёвага падарожжа па Францыі.

Весь-жа перадусім, якая на сяньня склалася ў Францыі сытуацыя й якая пануе атмасфэра?

Ужо перад двума тыднямі ў францускім грамадзтве пачала вычувацца нейкая трывога, хварабліваая нэрвовасьць, што быццам на ейнай тэрыторыі прыгатаўляецца падзел, якая можа прынесьці Францыі вялікае няшчасьце, і што падрыхтоўка спатканьньня Хрушчова больш падобная на спатканьне нейкага страшнага бандыта, чым шэфа запрыязьненай замежнай дзяржавы.

Першым стымулам да такой трывогі зьявілася падрыхтоўка ачысткі тэрыторыі Францыі ад небясьпечных Хрушчову ворагаў — палітычных эмігрантаў. Ворагаў-жа гэтых. як выявілася, у Францыі вялічэзная армія, але ворагаў, якія моцна ўрасьлі ў мясцовую глебу й зжыліся з францускім народам ды маюць вялікія ў яго сымпатыі, спачуваньні й пашану.

Паводля пляну Крамля

У Крамлі, ня без падставаў, зразумела, былі заклапочаныя тым, як-бы ўнікнуць няпрыемных сюрпрызаў з боку эміграцыі, а галоўнае ад найбольш няпрыемнага й небясьпечнага сюрпрызу — магчымага 102-га выстралу, ужо не гарматняга, але больш жудкага для Масквы выстралу. Масква добра ведала, што на тэрыторыі Францыі пражывае больш трох мільёнаў выхадджэнцаў з-за зялезнай заслоны і што сярод іх, навет згодна клясыфікацыі міністэрства замежных справаў і прэфэктуры, у картатэкі «палітычна актыўных эмігрантаў» занесена каля 200 000 асобаў (каля 80 000 Палякаў, 50 000 народаў СССР, 20 000Румынаў, 15 000 Вугорцаў, 15 000 Югаславаў, каля 7 000 Чэхаславакаў).

Ужо прыблізна за тры месяцы да прыезду Хрушчова быў высланы з Масквы найздальнейшы чэкісты генэрал Захараў, заданьнем якога было ўзгодніць з францускімі ворганамі бясьпечнасьці ахову пэрсоны «дарагога» госьця. Як цяпер выявілася, Захараў прадставіў сваім францускім калегам доўгі сьпісак эмігрантаў, якіх ён катэгарычна дамагаўся арышту й ізаляцыі на час пабыту Хрушчова. Паколькі для Захавара справа «ізаляцыі» на манер бальшавіцкай практыкі навет сотняў тысяч людзей прадстаўляецца звычайнай штодзеннай справай, патолькі для Французаў ізаляцыя нат кампрамісовай лічбы 4 000 людзей была справай нязвычайна цяжкай.

Як выйшлі з палажэньня Французы

Французы, ідучы, з аднаго боку, на кампраміс Крамлю, а з другога трымаючыся традыцыйнай францускай гасьціннасьці палітычнага азылю, 4 000 найнебясьпечнейшых Хрушчову эмігрантаў перадусім падзялілі на дзьве групы.

Першая зь іх, якая найбольш страшнай здавалася Хрушчову, у ліку 800 чалавек ужо 4-5 сакавіка была адпраўленая на Корсыку й 50 асоб на іншыя астравы. Янь могуць вярнуцца толькі пасьля выезду Хрушчова з Францыі.

Умовы трохтыднёвага ізаляваньня як з матар'яльнага гледзішча, гэтак і маральнага створаныя найлепшыя. Вывезеныя разьмешчаныя ў найлепшых гатэлях Корсыкі, гаспадаром гатэляў дадзены загад абходзіцца з гэтымі сваімі пэньсіянэрамі, як і з сэзоннымі турыстамі. Адміністрацыя на чале з прэфэктам Корсыкі спаткала «ссыльных» з глыбокімі сымпатыямі й спачуваньнем. У цэнтральнай францускай прэсе, як і ў карсыканскай былі зьмешчаны заклікі да карсыканскага насельніцтва адносіцца да прыбылых як найбольш гасьцінна. Апрача гэтага, францускім урадам загарантавана кажнаму «ссыльнаму» права павароту на сваю ранейшую працу й выплата адшкадаваньня за страчаны час у вышыні ягонага заработку.

Другая катэгорыя, каля 3 000 асоб, з прычынаў «фінансавых» і «тэхнічных», нідзе вывезена ня будзе. Яны, у часе 5-31 сакавіка, будуць знаходзіцца пад дамашнім наглядам. Яны павінны два разы ў дзень мэльдавацца ў паліцыі, а ў час праезду праз іх мясцовасьці Хрушчова быць на паліцыі або ў хаце пад наглядам агентаў паліцыі.

Уся гэтая гісторыя толькі з гледзішча матар'яльнага адшкадаваньня вывезеных і пакінутых пад дамашнім арыштам абыйдзецца францускаму ўраду 4 800 000 новых франкаў (каля 4 з палавінаю мільёнаў нямецкіх марак або каля аднаго мільёна зь лішнім амэр. даляраў).

Рэакцыя францускага грамадзтва й самой эміграцыі

Як было ўжо вышэй сказана, францускае грамадзкасьць вельмі прачулена й спачувальна аднеслася да эміграцыі. У дзень «арыштаў» 4 і 5 сакавіка ў прэсе зьявіліся пратэсты Саюзу францускіх пісьменьнікаў, цэнтральнага камітэту партыі францускіх сацыялістых, пісьмовыя й пэрсанальныя пратэсты да ўраду многіх выдатных францускіх парлямантарыстых, у якіх меры, прынятыя фрацускім урадам у дачыненьні да эмігрантаў, характарызаваліся, як нязгодныя з дастойнасьцяй й традыцыямі Францыі.

Рэакцыя эмігрантаў была розная, хоць у васноўным усё гэта было ўспрыйнята даволі спакойна. Найбольш прыгнечанымі маральна адчувалі сябе выдатнейшыя палітычныя лідары. У радавой палітычнай масе эмігрантаў рэакцыя была дваякая. Бальшыня «арыштаваных» успрыняла свой «арышт» з выразным задаваленьнем, ды навет з гордасьцяй з прычыны так вялікай увагі й страху перад імі Крамля, а сваю «ссылку» разглядалі, як дадатковы прыемны платны адпачынак пасьля дакучлівай хвабрычнай працы. Тым ня меней, некаторыя, хоць і менш значная частка адчувала сябе ў стане нейкай трывогі і навет страху, а, як падала француская прэса, некаторая частка нат паўцякала «ў хмызьнякі», адкуль намераная вярнуцца толькі пасьля выезду Хрушчова.

Меры аховы падчас парадаў Хрушчова

Тут дык узапраўды з абсалютнай пэўнасьцяй можна сьцьвердзіць, што ніколі яшчэ ў гісторыі сьвет ня бачыў такога «пачотнага» параду галаве замежнай дзяржавы, які ўстаноўлены й узгоднены з Масквой будзе адбывацца для Хрушчова. І калі-б Хрушчоў і ўсе крамлёўскія верхаводы хоць трохі мелі людзкога гонару й разуменьня чалавечай годнасьці, дык мусілі-б энэргічна запратаставаць супраць такой «ганаровай» формы прыняцьця, і Хрушчоў мусіў-бы зараз-жа адмовіцца ад сваей візыты ў Францыі.

Як-жа будзе выглядаць гэты парад?

Вось-жа насамперш, пачынаючы ад выхаду з «ганаровага павілёну» на аэрадроме Орлі й на працягу ўсяго двухтыднёвага падарожжа па Францыі, Хрушчоў будзе акружаны першым вянком аховы прыехаўшымі з Масквы 140-а адборнымі чэкістымі з Захаравам на чале,

(Заканчэньне на 3-яй бач.)

Мэмарандум
Прэзыдэнту Францыі Дэ Голю

Старшыня Лігі Вызваленьня Народаў СССР («Парыскага Блёку») сп. інж. Мікола Абрамчык, з нагоды прыезду ў Францыю Хрушчова, падаў Прэзыдэнту Францускай Рэспублікі Дэ Голю адмысловы мэмарандум у справе паняволеных бальшавізмам народаў. Тэкст гэтага мэмарандуму ніжэй зьмяшчаем.

Парыж, 5. 3. 1960

Яго Эксцэленцыі
Спадару К. Дэ Голю

Прэзыдэнту Францускай Рэспублікі.

Спадар Прэзыдэнт!

Маем гонар зьвярнуцца да Вас ам імя паняволеных народаў у межах Савецкага Саюзу, ад імя іхных Урадаў і Нацыянальных Цэнтраў на выгнаньні: Арменіі, Азербайджану, Беларусі, Грузіі, Казакіі, Туркаў Крыму, Паўночнага Каўказу, Ідэл-Уралу, Туркестану й Украіны.

Мы дазваляем сабе гэты крок з гледзішча на наш абавязак, які вымагае выказаць пачуцьці гэтых народаў, што беззваротна засуджаюць бязьлітасную дыктатуру.

Робячы гэта, мы ня маем на ўвазе спрычыняцца да камплікацыі тых праблемаў, разьвязаньне якіх Вы ўзялі на сябе. Аднак мы думаем, што магчыма ня будзе бескарысным напомніць у гэты самы час візыты гаспадара Крэмля, наколькі дваякасьць ягонай палітыкі ляжыць цяжарам на міжнародных дачыненьнях, і асабліва на суадносінах між вялікімі заходнімі дзяржавамі й маладымі афра-азіяцкімі народамі, напомніць, да якой ступені таталітарныя амбіцыі (сьхільнасьць да таталітарызму) спадара Хрушчова зьяўляюцца перашкодай і пастаяннай загрозай для справы міру пра што сьветчаць хоць-бы ўмешваньне ў справы свабодных народаў і голас ягонай «пятай калёны».

У той час, калі ўнутры Савецкага Саюзу пануе нябачанае яшчэ дасюль каляніяльнае прыгнечаньне, навонкі Крэмль прапагуе зыход каляніялізму, намагаючыся гэтым самым ськіваваць супраць вольнага сьвету краіны Афрыкі й Азіі. Абвяшчаючы й праклямуючы для другіх эпоху прыходу нацыянальнай эманцыпацыі, у сябе спадар Хрушчоў прыгнятае тысячагодныя нацыі, даводзячы навет зьняваіу нацыянальнай і чалавечай годнасьці да акту народазабойства.

Магчыма, у часе перамоваў, якія Вы будзеце мець з прадстаўніком Крэмля, Вам ня будзе бескарысным помніць лёс гэтых свабодных народаў, што Савецкая Расея падбіла сілай і што, пад апранахай фэдэрацыі так званых рэспублік, яна падала іх дэнацыяналізацыі й русыфікацыі, хоць гэтыя народы імкнуцца й вядуць змаганьне за аднаўленьне сваей дэмакратычнай свабоды, сваей нацыянальнай незалежнасьці, хоць яны складаюць большасьць насельніцтва СССР ды якія Савецкая Расея намагаецца зьнішчыць зусім. Узважаньне гэтых балючых фактаў тым больш ёсьць патрэбным, што ўсё гэта зьяўляецца Ахілевай пятой савецкай імпэрыі.

Прымеце, Спадар Прэзыдэнт, знак найбольшай нашай павагі.

Мікола Абрамчык (—)
Прэзыдэнт Лігі
Вызваленьня Народаў СССР

НІВОДНАЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ, ТАВАРЫСКАЯ Й СЯМЕЙНАЯ ЎРАЧЫСТАСЬЦЬ НЕ ПАВІННА АДБЫЦЦА БЯЗ ЗБОРУ СЯРОД ПРЫСУТНЫХ АХВЯРАЎ НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»!

Уладзімер Глыбінны

Сьмерць Гэнрыка Шлегеля

(Працяг з папярэдняга нумару)

Агата незаўважна прыцягвала Гэнрыка да сябе. Яна сьціснула яго ў вабоймах сваіх моцных загарэлых рук. Абодвы адчувалі, як часта стукочаць іх сэрцы. Высака ў небе сьпявалі жаўранкі, наперабой адзін перад другім славячы моцнымі заліўнымі трэлямі адвечны ход жыцьцёвае хвалі.

Як ні цяжка было адарвацца ад Гэнрыка, але час заклікаў у дарогу. Моўчкі яны стаялі яшчэ колькі хвілінаў на шляху. Агата губляла сьлязу за сьлязою. Яны танулі ў рукавох і полах Гэнрыкавае адзежы. Ужо разыйшоўшыся, яны яшчэ часта абярталіся й ківалі адзін другому рукою. Пасьля кажны зьнік за даляглядам, нясучы ў сабе сум і горач страты блізкага чалавека.

Пад вечар Гэнрык падыйшоў да прадаўгаватай драўлянай чыгуначнай станцыі. Сонца ўжо садзілася. Чырвоны небасхіл адбіваўся ў вокнах вакзальнае залі бліскучымі касьнікамі. Цягніка трэ' было чакаць яшчэ з гадзіну. Сяляне ў сьвітках з клумачкамі сядзелі ўздоўж станцыі. Дзе хто паразьвязваў свае торбачкі ды падмацоўваўся, чым Бог надарыў. Гэнрык таксама пачаў чакаць, прысеўшы недалёка ад чарады людзей.

— Што, з палону едзеш да сябе, у Нямеччыну? — запытаўся бліжэйшы да яго дзядзька ў керзаных ботах, сівы ўжо, але каржакаваты й яшчэ здаровы на выгляд селянін. Ён і не спадзяваўся, што Гэнрык адкажа яму на беларускай мове. Пачуўшы родную мову з вуснаў палоннага, дзядзька яшчэ больш зацікавіўся. — Так, так, — прамовіў ён, — багата Вашага брата цяпер скрозь едзе да сябе ў Нямеччыну... Ведама, сваё бліжэй да сэрца. Радуюцца, што вырваліся жывымі з палону. Даліся яны Вам у знакі, тыя лягеры. Але нішто, усё чалавек вынясе... А вось у мяне абодвы сыны гэтак і загінулі ў нямецкім палоне ў гэту вайну, з голаду паапухалі, а пасьля іх эсэсаўцы прыстрэлілі, бо ўжо на работу не надаваліся... Дзякуй Богу, што хоць меншага сынка вайна не зачапіла, не дарос быў яшчэ да салдатаў. А цяпер ужо ён інжынер, Менск будуе... А ты маеш дзяцей якіх там у вашай Нямеччыне? Ды ты ня пужайся, гавары... Ты-ж цяпер вольны...

Відаць яму гэтак хацелася зь кім-небудзь пагаварыць, што ён сам падсеў да Гэнрыка. Разьвязаў перад ім сваю торбачку, дастаў ладны кавалак сала, адкроіў добрую лустку хлеба з бохана на кляновых лістох, а зь кішэні дастаў пляшку і нацадзіў зь яе сівухі. Усё гэта адно па адным ён падсунуў Гэнрыку. Гарэлка прыемна апякла Гэнрыкава горла і абдало гарачынёю ўсё нутро. Ён з прыемнасьцяй жаваў сала, смакаваў смак сялянскага чыстага жытняга хлеба, і сілы ў ім уздымаліся зноў. Яны будзілі новы вясёлы настрой.

— А што гэта ў цябе за футарал? — запытаўся селянін, паказваючы на іскрыпчыну скрыначку.

Гэнрык расчыніў яе, паклаў канец інструмэнту на левае плячо, а правай пачаў смыком вадзіць па струнах. І о, Божа, мо' ніколі яшчэ ў жыцьці скрыпка не гаварыла ў Гэнрыкавых руках гэтак выразіста й прыгожа. Быццам-бы рука толькі гэтак і вадзіла смыком, а той сам выцілінгіваў розныя радасныя сэрцу мэлёдыі. І адкуль толькі гэта бралася? Гэта-ж нібыта ніколі гэтых матываў і ня йграў. А тут яны самі йшлі пад пальцы, што спрытна, паюнацку, бегалі па струнах і дапамагалі гэтай драўлянай скрыначцы вызваляцца ад таго гукавога багацьця, што поўніла яе цераз край.

Перад натхнёным тварам Гэнрыка праходзілі адзін па адным абразы роднага краю, высокія горы зьмяніліся нізкімі палескімі балотнымі лугамі. За мі выраслі велічныя лясы, што зьмяніліся зялёнымі дубровамі й кветнікамі палёў, на якіх ён толькі сяньня пакінуў сваю дарагую Агату. Яе заплаканы твар увесь час лунаў і зьнікаў, за ім набліжаліся ўявы ягонае жонкі Лізабэты, малой бялявачкі Марты, задуманыя Эрык і Фрыдрых. Усе яны нібыта ў чымсьці дакаралі Гэнрыка, а на адыходзе сьвяціліся нейкім нязвычайным агнём прынады і суму за лёс чалавека й бацькі. Глыбокі сум яшчэ больш паласнуў па сэрцы Гэнрыка. І струны напоўнілі прастору гэтага станцыйнага майдану жаласнымі гукамі жалейкавага плачу.

Увесь натоўп народу аж уздрыгануўся. Кажнага кранула родная мэлёдыя, пачутая з-пад рук чужога выканаўцы. Вакол іграючага Гэнрыка суцэльнай сьцяной паўсталі людзі. Усе пасажыры зьдзіўлёна і з замілаваньнем уставіліся вачыма ў Гэнрыкавы рукі, што тварылі гэты цуд. А селянін, што першы быў навёў яго на думку пра скрыпку, адразу ськеміў, чым тут пахне. Ён, не задумваючыся, зьдзёр з Гэнрыкавай галавы кепку ды пачаў падносіць яе кажнаму дзіваку. Пасыпаліся рублёўкі й залатоўкі. Неўзабаве яна была напоўнена да верху. Прыйшлося дасьціпнаму селяніну высыпаць яе ў Гэнрыкаў мех ды выстаўляць другі раз перад народам.

Неўзабаве пазьбягаліся малыя зь недалёкае вёскі. І тыя слухалі, як зачараваныя. А ў Гэнрыкавым іграньні бясконца мяшаліся зноў родныя матывы ягонай Бавары з набытымі тут за дзесяць гадоў, пачутымі ў народзе, напевамі беларускае песьні. А за ўсім гэтым стаялі нябачныя слухачом постаці Агаты, якая ўсё ніяк не хацела вызваліць Гэнрыка з абоймаў сваіх абдымкаў, і дарагая, далёкая Лізабэта з блакітнавокай Мартачкай, што дакорлівым паглядам судзіла бацькавы грахі на чужыне, а Фрыдрых і Эрык усё стараліся выдраць бацьку з Агатавых рук. Тая рабіла апошнія намаганьні, каб затрымаць яго, але грозны голас сыноў даносіў да Гэнрыкавых вушэй словы праклянцьця й нямінучага пакараньня. Тут ужо Гэнрык ня мог больш вынесьці пакуты сумленьня, якое раптам прабудзілася ў ім зь нячуванай сілай. Ён апошні раз павёў смычком, скрыпка апошні раз адазвалася скрытым болем і нечакана замоўкла. Натоўп яшчэ колькі часінаў стаяў, як анямелы. Таемная сіла зьяднала была чарамі музыкі гэты рознаякі натоўп у вадзін чалавечы маналіт. Кажны забываўся на сябе самога, каб адчуць чужое гора й шчасьце, як сваё ўласнае. На мове музычнага адтварэньня агульнае пачуцьцё гармоніі перапоўніла душу кажнага й выплеснула на момант увесь жыцьцёвы бруд, сваркі, нелады. Усе пачулі сябе братамі. І гэты Немец стаўся гэтым разам таксама родным братам, якога кажны гатоў быў расцалаваць, кінуўшыся яму на шыю за цудоўны момант пачуваньня сябе братам кажнаму іншаму.

Гудок надыйшоўшага цягніка вярнуў усіх зноў да штодзённых клопатаў аб месцы ў вагоне, думак і турботаў пра хлеб штодзённы. Але вочы кажнага сьвяціліся шчыраю ўдзячнасьцяй Гэнрыку за цудоўны момант, перажыты кажным тут на гэтым выпадковым прыпынку сярод лясоў і палёў жытнёвае краіны.

Узрушаны й выбіты з раўнавагі пакідаў краіну палону Гэнрык. Па дарозе маркотныя пачуцьці пакіданьня Беларусі паступова канчальна былі пераможаныя наплывам новых уражаньняў. Ягоная душа пачала запаўняцца новымі чаканьнямі спатканьня з тымі, якіх ад пачатку вайны ён ня бачыў. Зь лістоў ён ведаў, што ўсе жывыя й здаровыя. Але хіба на паперы выкажаш усё? Трэба пабачыць чавочна, як яно ёсьць. Ці жывуць яшчэ тыя самыя каровы, якіх ён пакінуў, ад'яжджаючы на вайну? Ці цэлы кароўнік пад хатаю і той асобны, што пабудаваў пры гары пад лесам?

Перад Прыездам Хрушчова ў Францыю

(Заканчэньне з 2-ой бач.)

ня лічачы цэлае арміі савецкіх «журналістых» і «дыпляматаў». Другі вянок аховы будуць складаць 10 000 французскіх жандараў і каля 10 000 іншага роду французскай мундуровай паліцыі.

Трэйці вянок будзе складацца з найбольш арыгінальнай і найбольш сьмешнай паводля свае формы аховы: з пары дывізіяў сапёраў і пажарнікаў. Заданьнем сапёраў будзе пільнаваць за рухам у будынках (пэўне-ж, каб які-небудзь непажаданы суб'ект ня выскачыў зь якогась дому), а заданьнем пажарнікаў — акупаваць стрэхі будынкаў на шляху ўсяго маршруту Хрушчова.

Чацьверты вянок аховы будзе складацца з сотні тысячаў тайнай паліцыі ў цывільнай вопратцы, якія перамяшаюцца з публікай, калі такая зьявіцца. Пятым вянком будзе тэрытарыяльная ахова, заданьнем якой будзе нагляд за рухам у бліжэйшых да маршруту Хрушчова паселках.

Апрача ўсяго гэтага, у галаўнейшых пунктах праезду Хрушчова, будуць напагатове стаяць рэгулярныя часьці войска.

У амэрыканскай арміі, што прабывае на тэрыторыі Францыі, таксама прадпрынятыя ўсе меры супраць магчымай і стуль небясьпекі. Амэрыканскія жаўнеры, якія паходзяць з-за зялезнай заслоны й нядаўна прынялі грамадзянства Амэрыкі, таксама ўзятыя на лік, і падчас праезду Хрушчова праз адпаведныя мясцовасьці не атрымаюць дазволу на выхад з казармаў.

Прадугледжаны таксама і ўсе мамэнты небясьпекі, якія маглі-б пагражаць жыцьцю савецкага дыктатара. З 14-ёх начлегаў Хрушчоў будзе спаць толькі 4-5 разоў у розных палацах і замках, а астальныя 9 ці 10 начлегаў будуць у цытадэлі прафэктураў паліцыі.

Першая трывожная вестка

У нядзельным выданьні «Ле Монд» за 6-га сакавіка — воргану міністэрства замежных справаў — паявілася трывожная зацемка, што ў пятніцу 4-га сакавіка якраз у часе «арыштаў» эміграитаў выбухнуў зь няведамай прычыны пажар у «Отэль дэ Біль» (парыская ратуша). Агонь распачаўся ў народнай галярэі побач з заляй «Вялікіх сьвятаў». Шкоды абліччаныя на 200 000 новых французскіх франкаў. Заля гэтая якраз упарадкоўвалася й адпаведна ўдэкароўвалася на прыняцьце Хрушчова. Агнём зьнішчаны таксама й лёжы для дыпляматычнага корпусу і амбасадараў замежных дзяржаваў. Няведама цяпер, ці ўдасца адрэмантаваць гэтую залю да вызначанага тэрміну прыняцьця Хрушчова, хоць тэрмін гэты пакуль што і не адменены. У зацемцы «Ле Монд» ня выключаецца й «злоўмыснае» праступства ў гэтым пажары.

Некалькі словаў аб беларускай эміграцыі

Грамадзкая й палітычная дзейнасьць беларускай эміграцыі ў Францыі праводзіцца галоўным чынам па двух лініях: па лініі Аб'еднаньня Беларускіх Работнікаў, афільяванага пры Французскім Хрысьціянскім Сындыкаце, і па лініі Саюзу Камбатантаў Народаў Цэнтральнай і Ўсходняй Эўропы, сябрамі якога зьяўляюцца й Беларусы.

Ня гледзячы на тое, што беларуская эміграцыя ў Францыі колькасна адна з найслабейшых, ейная актыўнасьць як на ніве чыста нацыянальна-беларускай, гэтак і ў міжнацыянальным жыцьці эміграцыяў, моцна коліць бальшавіком вочы. У сьпіскі вывезеных на Корсыку, паводля сабраных дасюль вестак, папала каля 30-ёх Беларусаў. Ня ведама, які лік Беларусаў папаў пад катэгорыю «дамашняга нагляду».

Інцыдэнт з прэзыдэнтам Абрамчыкам

Занесены ў сьпіскі Захаравам Прэзыдэнт Рады БНР М. Абрамчык падлягаў таксама высылцы на Корсыку. Даведаўшыся аб гэтым, прэз. Абрамчык энэргічна запратэставаў перад міністэрствам нутраных справаў, і то з наступных меркаваньняў:

1. Прэз. Абрамчык пастанавіў у ніякім выпадку зрабіць прыемнасьці маскоўскім чэкістым, хоць некаторыя французскія прыяцелі прэз. Абрамчыка моцна ўгаварвалі яго выехаць на Корсыку, дзе яму абяцалі выняткава выгадныя й выняткава ганаровыя ўмовы трохтыднёвага побыту разам зь сям'ёй.

2. У пляне працы прэз. Абрамчыка быў ужо даўно прадугледжаны ягоны выезд у Амэрыку на чарговую сэсію Рады БНР, а таксама і ў справах Лігі Вызваленьня Народаў СССР («Парыскага Блёку»), старшынёй якой ён зьяўляецца.

Энэргічны пратэст і пададзеныя пры ім матывы былі прынятыя пад увагу міністрам нутраных справаў, і прэз. Абрамчыку пастаноўлена было не рабіць ніякіх перашкодаў у ягоным выезьдзе ў ЗША. Праўда, выезд яго з Францыі, як і паварот назад былі перадумоўленыя тэрмінам, выключаючым час «гасьцяваньня» ў Францыі Хрушчова. Але гэтае абумоўленьне ня мела ніякага практычнага значаньня, бо зарэзэрванае ў самалёце месца на выезд у Амэрыку было зафіксаванае на 10 сакавіка, а паварот на канец красавіка.

Гэтак-жа абараніўся ад падобна ўпрывілеяваных і ганаровых умоваў рэзыдэнцыі на Корсыцы бліжэйшы сябра й супрацоўнік прэз. Абрамчыка па лініі «Парыскага Блёку» Ной К. Цындзадзэ, былы міністар асьветы незалежнай Грузіі.

На заканчэньне дазволю сабе выказаць і некалькі асабістых меркаваньняў і заўвагаў.

Мімаволі напрашваецца параўнаньне, а адсюль і ацэнка двух ранейшых падарожжаў Хрушчова ў краінах вялікай дэмакратыі. У прынцыпе палітычныя эмігранты з-за зялезнае заслоны аднолькава разглядаліся дзяржаўнымі ўладамі, даўшымі ім права азылю, з гледзішча на небясьпеку запрошанага імі «гасьця». Але ў мэтадах падходу для «ўнешкадліўленьня» якіх-небудзь эміграцыйных акцыяў у дадзеным выпадку шмат у чым розьніліся.

Прыкладам, ангельская паліцыя, адведваючы ўсе арганізацыі эмігрантаў, ветліва, але нядвузначна давала зразумець, што калі-б хто-небудзь зь сяброў арганізацыі адважыўся злоўжываць гасьціннасьць Ангельшчыны і пашкодзіў ейным дзяржаўным інтарэсам, лёс і астальных сяброў быў-бы незавідны.

У Амэрыцы нашыя суродзічы былі таксама пастаўленыя ў такую сытуацыю, што яны мелі толькі свабоду маліцца ў сьвятынях, званіць жалобна ў званы, насіць траурныя павязкі й г. д. Але ахарона жыцьця бальшавіцкага тырана як у Ангельшчыне, гэтак і ў Амэрыцы, хоць і ня мела так імпазантнага характару, як мае выглядаць у Францыі, усё-ж была на толькі моцная, што толькі сяму-таму з далёку ўдавалася хіба кінуць пару няпрыемных Хрушчову слоўцаў, а прыступіцца да яго з «выстралам» напэўна ніхто й ня думаў адважыцца.

Падыход да эміграцыі ў Францыі, як з боку Крамля, гэтак і французскага ўраду, заслугоўвае на асаблівую ўвагу. Цікавым ужо зьяўляецца факт, што ў Крамлі расцанілі эміграцыю ў Францыі больш сабе небясьпечнай, чымся ў Ангельшчыне й Амэрыцы.

З другога боку, нас глыбака зьдзіўляюць такія дачыненьні да палітычных эміграцыяў ураду Францыі, гэтай краіны зь вялікімі лібэральнымі традыцыямі!

Сама-ж палітычная эміграцыя на гэтым толькі выйграла. Ейны аўтарытэт ад гэтага часу бясспрэчна ўзрасьце ў вачох французскага грамадзтва, у некалькі разоў паглыбяцца да яе сымпатыі з боку французскіх палітычных колаў, што ў сваю чаргу аблегчыць ейнае змаганьне з бальшавізмам.

Што-ж датычыцца нябывалай шуміхі, пафасу й грандыёзнасьці падгатаўляных парадаў і праводзінаў Хрушчова, дык мімаволі неяк напрашваецца думка, ці не апынуліся мы тут перад фактам рэнэсансу ведамай гібкасьці французскай дыпляматыі? Бо-ж узапраўды як можа інакш ня толькі вольны сьвет, але й нашыя паняволеныя народы ацаніць прыняцьце Хрушчова інакш, як прыняцьце нейкага найстрашнейшага ў сьвеце гангстэра-разбойніка?

М. Відук

Сьлядамі „Дабрасельцаў" Кулакоўскага

На апошнім 24-ым зьезьдзе камуністычнай партыі Беларусі можа ўжо соты раз ганьбіўся «ідэйна слабы мастацкі твор» Аляксея Кулакоўскага «Дабрасельцы». Гэтак і першы сакратар ЦК камуністычнай партыі Беларусі К. Мазураў, і старшыня Саюзу пісьменьнікаў Беларусі П. Броўка абвінавачвалі Кулакоўскага ў хвальшывым паказе савецкага калгаснага жыцьця й «работнікаў партыйных і савецкіх ворганаў». Але й тое «радаснае й шчасьлівае жыцьцё», якое прадставіў на аўтэнтычных фактах у сваім справаздачным дакладзе Мазураў, абсалютна нічым ня розьніцца ад жыцьця, намаляванага Кулакоўскім.

Нашаму эміграцыйнаму грамадзтву больш-менш ведамы зьмест аповесьці А. Кулакоўскага. Напомнім толькі, што ў ёй аўтар крыху адыйшоў ад прынцыпаў савецкага «соцрэалізму», паказваючы ўсю бядоту калгаснае вёскі, галечу калгасьнікаў, іхнае бяспраўе, а таксама кінуў няшмога сьвятла на маральнае аблічча й быт новае «вышэйшае» касты — партыйнае бюракратыі, што як паразіт і злодзей жырue з народу. Пакідаючы на гэтым А. Кулакоўскага й ягоную аповесьць «Дабрасельцы», глянем на тыя паралельнасьці й аналёгіі, што пракраліся хоць-бы ў дакладзе самога К. Мазурава.

К. Мазураў, напрыклад, прапануе беларускім савецкім пісьменьнікам «адлюстраваць» у сваіх творах «гераічнае мінулае й сяньняшнюю стваральную працу беларускага народу». Што да першага, дык тут Мазураў проста хацеў аддаць даніну актуальнаму курсу нацыянальнай палітыкі партыі, разумеючы, ведама, пад «гераічным мінулым беларускага народу» гераічнае мінулае расейскага народу й Расеі. Гераічнае мінулае беларускага народу ім было закляймёна тут у прызваньні да прышчапленьня «нецярпімасьці да буржуазнага нацыяналізму й іншых праяваў буржуазнай ідэялёгіі». Такім чынам у гэтай дзялянцы беларускім пісьменьнікам застаецца толькі апяваць гістарычны шлях расейскага народу, апяваць расейскі каляніялізм ды залаціць расейшчынай нацыянальнае прыгнечаньне беларускага народу.

Даволі складаная справа з апісаньнем «сяньняшняй стваральнай працы беларускага народу». Сам Мазураў прызнае, што, напрыклад, павышэньне дзяржаўных паставак мяса й малака, а таксама павялічэньне калгаснага й саўгаснага статку за гэтыя апошнія чатыры гады адбылося пераважна за кошт сканфіскаванай ці «закупленай» жывёлы ў калгасьнікаў і работнікаў. Гэтая акцыя будзе праводзіцца й далей да самага пазбаўленьня калгасьнікаў і працаўнікоў свае маленькае ўласнае гаспадаркі. Гэтымі прадуктамі іх будзе «забясьпечваць» дзяржава ці калгасы й саўгасы. Тое самае праводзіцца таксама й з малымі прысялібнымі надзеламі. У той час, як прызнае Мазураў, вельмі тугавата зь дзяржаўным забясьпячэньнем насельніцтва мяснымі й малочнымі прадуктамі. Згодна ягоных падлікаў, у 1958 годзе на душу насельніцтва ў рэспубліцы было прададзена па 41,4 кіляграму мяса, па 249 кіляграмаў малака й па 93 яйкі. Адным словам сьвяточны паёк, які далёка не закрануў вёскі ды й звычайнага работніка гораду.

У рэспубліцы цяпер уся ўвага зьвернута на вырошчваньне кароў і сьвіней, каб учацьвярыць і г. д. пад канец сямігодкі «продаж дзяржаве» мяса й малака. У нармальных умовах гэта робіцца звычайна, бязь ніякай мітусьні й хваравага энтузіязму. У савецкіх умовах падобная акцыя заўсёды прыводзіць да прарываў у другіх дзялянках гаспадаркі. Апрача таго, што й рабочая сіла мабілізуецца на жывёлагадоўлю, павялічваюцца таксама й пасяўныя абшары кармавых культураў. Але партыя жадае таксама ўчацьвярыць і збор збажыны, што будзе рабіць быццам-бы за кошты асваеньня пад збожжавыя культуры балотных і зарасьнікавых абшараў. Вельмі добрая ідэя, але... Трэба спадзявацца, што гэта застаецца толькі ў плянах, а правал як быў, як ёсьць, так і застанецца як у жывёлагадоўлі, так і ў сельскай гаспадарцы па вырошчваньню хлеба. Ня прыходзіцца застанаўлівацца над партыйнай ідэяй зрабіць зь беларускіх вазёраў і рэчак «залатое дно» дамашняе птушкі.

Праўда, на дадзеным этапе партыя намагаецца вывязацца з сваіх плянаў, уводзячы дадатковую аплату за лішні высілак у працы. Як паведамляе першы заступнік старшыні Савету Міністраў БССР І. Клімаў, гэтая дадатковая аплата ў многіх калгасах перавышае асноўную аплату калгасьнікаў і асабліва кіруючых работнікаў — старшыняў, рахункаводаў, брыгадзіраў і г. д. Невядома, як гэта доўга можа пацягнуцца й хто будзе пакрываць у далейшым гэтыя дадатковыя расходы. Прынцып матар'яльнае зацікаўленасьці можа раптоўна зьнікнуць, пра што гаворыць, між іншым, і савецкі паход «да камунізму». Аднак і пры цяперашнім стане з дадатковае аплаты карыстаюць пераважна «перадавікі» сельскай гаспадаркі, і галоўным чынам кіраўнічая верхавінка.

Пра гэта гаварыў, як падавалася, І. Клімаў. Ён зазначаў, што наагул «дапускаецца вялікі кантраст у ваплаце працы кіраўнікоў і радавых калгасьнікаў», бо аплата ўстанаўліваецца адвольна самымі кіраўнікамі бяз удзелу й кантролю калгасьнікаў. З прычыны гэтых кіраўнікоў у некаторых калгасах асыгнаваныя грошы на авансаваньне калгасьнікаў наагул выдаюцца на іншыя мэты ці затраты, але толькі не на дадатковую аплату. Гэтак, як паведамляе той-жа Клімаў, толькі калгасы Горадзенскай вобласьці «за дзесяць месяцаў мі-

(Заканчэньне на 4-ай бачыне)

А Лізабэта пэўна-ж нічога ня ведае пра ягонае сяброўства з Агатаю. Ды яна ніколі й не дазнаецца. Я спаткаю яе, як маладажон спатыкае маладую пасьля пабыўкі на вайне, як гэрой нацыі, — памкнуўся быў падумаць Гэнрык, але запнуўся і сам аж зьдзівіўся, як яму такая брыдота цяпер магла прыйсьці ў голаў. — Проста мне трэба вярнуцца да свае сям'і й гаспадаркі, узьняць яе з запусьценьня, каб дзетачкі мае, Эрык, Марта а можа навет і Фрыдрых калі вернецца, ня йшлі ў сьвет з пустымі рукамі. О, як-бы мне хацелася цяпер абняць цябе, мая курносачка-Мартачка бледнатварая. Удалася-б ты была ні ў мяне чырвонатварага і ні ў маці сваю чорнавокую. А можа зусім і ня я ейны кроўны бацька? — пужліва падумаў быў Гэнрык і адразу адкінуў ад сябе гэтую спасьцеражлівасьць. Ён зноў на момант прыгадаў Агату, але пастараўся вызваліцца ад спакусаў ейнага вобразу.

— От, што тут думаць ды гадаць цяпер, мая дачушка ды і ўсё тут. Я люблю яе бязьмежна. Я буду насіць яе на руках, церабіць сьветлыя валосікі. Я буду разьдзьмухваць празрысты, бяляваенькі пушок на ейнай шыйцы і чытаць сваю собскую маладосьць у чыстых і даверлівых блакітных вочках!

У гэту часіну замілаванасьці ён нібыта забыўся, што яна ўжо ладная, досыць вялікая дзяўчына, паводля ягоных-жа выказваньняў Агаце ў далёкай цяпер ужо зноў для яго Беларусі.

Праз два дні цягнік прывёз яго ў Мюнхэн. Адтуль ён хутка даехаў цягніком да паселішча Кольгруб на паўдні Баварыі. Заставалася цяпер ужо пехатою або канём колькі гадзінаў у горы да роднае хаты.

— Ото-ж будзе радасьці ўсім маім. Зьяўлюся нечакана-негадана ды падыму іх усіх вышэй маёй галавы на маіх, яшчэ моцных і здатных да працы, руках.

Сонца ўжо садзілася, калі Гэнрык падаўся да сябе на хутар. Дарога зноў прыгадала якраз тую самую, па якой яго праводзіла Агата.

— Ды й пара якраз такая, калі я падыходзіў да станцыі, а пасьля мяне слухаў зачараваны музыкаю натоўп, — знайшоў ён, азіраючыся вакол. — Але-ж вось толькі тут горы зусім ня гэткія мізэрныя, як там тыя лічаныя ўзвышшы на Беларусі. Няма там гэтае велічыны і стромнае ўзьнятасьці ўвысь, да самага неба. Здаецца, тут з гэтых вяршыняў мусіў-бы ўвесь сьвет бачыць, а чамусьці далей блізкога небасхілу вока не сягае. Але які чароўны тут захад сонца! Гэта-ж яно вось за тую гару якраз каля мае хаты й садзіцца.

І ягонае сэрца яшчэ часьцей пачало біцца ў грудзёх ад суз іраньня бачаных ім яшчэ зь дзяцінства і нібы адроджаных цяпер краявідаў. Доўгая разлука абвайстрыла адчуваньне ўсяго таго, што становіць чалавеку бацькаўшчыну. Ён любаваўся кажнай расьцінкай, пазнаваў з замілаваньнем кажнае дрэўца ўздоўж дарогі. Тое, што ён некалі мінаў сваім абыякавым паглядам, заклапочаны тады толькі сваімі гаспадарскімі інтарэсамі, цяпер набыло нейкага асаблівага сэнсу. Калі ягоныя вочы зацемілі чырвань налітых сьпелым сокам яблык у хутарскіх садох ля дарогі, ён адразу прыгадаў свае собскія чатыры дрэўцы за хатаю. Калі ён адыходзіў на вайну, яны зіхацелі рухаватай бялізною цьвету й стаялі нярухомымі ў бязьветры тога дню. Яму сталася цяпер сорамна за тое, што ён тады не даваў ім ніякае ўвагі. Дзеля малое вагі ў ягонай кароўнай гаспадарцы, яны праз гады стаялі сіратамі, без гаспадарскага клопату.

— Цяпер я буду даглядаць іх, штогод увесну бяліць, падразаць сухія сучкі й галінкі. Гэта-ж якая раскоша бегаць малым дзеткам у засені цьвітучага садовага дрэва, мець свой уласны, а ня куплёны, яблык! А магчыма й цяпер яны спаткаюць мяне, няўдзячнага, новымі пладамі. Гэта будзе, як у казцы, увесну пакінуў цьвет, а пад восень вярнуўся зьесьці першы сьпелы ранэт. А тых больш дзесяткі гадоў нібыта і ня існавала.

Ён аж ухмыльнуўся ад асалоды гэтае ўявы і адчуў смак гэтага ранэту на губах. Прыемны водыр нібыта заказытаў у носе. Гэнрык сплюнуў набегшую сьліну.

«Ах каб хутчэй прабеглі гэтыя дзьве гадзіны дарогі», — падумаў ён і прыдаў ходу сваім нагам.

Калі падарожны мінаў вялізарнае поле, скрозь зарослае ўжо досыць буйною рэпаю, яму сталася цяжка супрацьстаяць спакусе пакаштаваць салодкага плоду баварскіх палёў. Ён павярнуўся тварам да роўных і простых, як нітка, радоў чырванавата-сіняватае зьверху рэпы, якая тырчэла напоерху, і прыгнуўся, каб абраць сабе большую й дасьпелую.

Ён і не заўважыў што з-за возу з гноем на яго ўжо ўглядаўся нізкі й чырвоны, як бурак, баўэр. Ці то ён прыняў Гэнрыка за якогасьці зьбеглага крыміналістага, ці проста баўэрскае сэрца раптоўна забалела ад падазрэньня, што гэты чалавек зараз пачне рваць плён ягонае мазольнае працы, але толькі ягоныя вочы неяк адразу наліліся прыплывам крыві. Рукі моцна сьціснулі прыладу, якой за момант да гэтага ён варочаў леташні гной на адрэзку зямлі, яшчэ вольнай ад рэпы.

— Раўс! — крыкнуў баўэр з усяе сілы, калі Гэнрыкава рука ўхапілася за камель буйное рэпы. Але папярэджаньне спазьнілася. Гэнрык ужо страсаў зь яе зямлю і адрываў зьверху лісты. Нейкі зьвярыны першабытны інстынкт у момант ахапіў баўэра. Ня даўшы яму адумацца, ён падказаў яму мацней ухапіцца за трыманьне вілаў і, трымаючы перад сабою, нібы штык, сьціраваць яго проста ў жывот Гэнрыку. Не пасьпеў той адскочыць у бок, як войстрыя, брудныя, закарэлыя гнойнай жыжкай, залезіны ўпіліся Гэнрыку якраз ніжэй пупа.

— Што ты робіш, чалавеча, апомніся, пабойся Бога! — толькі і пасьпеў выгукнуць Гэнрык. Нясьцерпны войстры боль ураз зваліў яго на зямлю. Страта прытомнасьці наступіла амаль адразу. Ягонае цела доўга білася ў канвульсыі, лежачы перадам на рэпным полі, а нагамі на дарогу, зь якое ён, жывы і поўны ружовых надзеяў, саступіў колькі часінаў таму назад толькі на адзін крок за гэтай нешчасьлівай рэпай. Перад сьмерцяй ён штосьці шмат казаў. Цяжка было дайсьці сэнсу ягоных словаў, што мяшаліся із стогнамі паміраючага. Першыя падарожныя, якім давялося пачуць Гэнрыкавы перадсьмяротныя словы, пагадзіліся, што гэта была просьба перадаць ягоную йскрыпку малому Эрыку. Імёны Лізабэты, Марты, Фрыдрыха й Эрыка часта блыталіся на ягоным языку зь імём нікому тут невядомай Агаты. Яно і было апошнім перад тым, як ад яго адляцела душа. Па часе па зьбялеламу, як палатно, твару ўжо паўзьлі мурашкі. Адна зь іх дайшла да краю напоўзачыненага вока і старанна завіхалася каля куточка шчэліны. Іншыя пачалі наступ на сьсінелыя ноздры. Над тым, што засталося ад чалавека, пачыналі свой паветраны танец дакучлівыя камары.

Нябожчыка адразу апазналі паводля дакумантаў, паведамілі жонку. Гэнрыкава сям'я праклінала баўэрскую хцівасьць і прагнасьць. Людзі казалі:

— Чалавек поўсьвету прайшоў, выжыў у чужынцаў, а каля дому сьмерць напаткала ад свайго-ж Немца. Ганьба! За рэпу забіў чалавека! Зьвяруга!

Плакалі наўзрыд Лізабэта й Марта. Толькі Агата ніколі гэтак і не даведалася аб тым, што збыліся прадказаньні благога сну. Жаночая прачувальнасьць і на гэты раз давяла сваё. Але можа й добра, што тая ня ведала горкае праўды. Менш сышло сьлёзаў у даўгія асеньнія ночы ўва ўдовіным кутку на далёкай аб нябожчыка зямлі.

Канэтыкат, жнівень, 1956 г.

Сьлядамі „Дабрасельцаў“ Кулакоўскага

(Заканчэньне з 3-яй бачыны)

нулага году з 123,6 млн. рублёў, атрыманых з банку для авансаваньня калгасьнікаў, выкарысталі не па прызначэньню 85,8 млн. рублёў або 69%. Таксама, з мэтай паказаць «вялікія посьпехі й дасягненьні» калгасьнікаў, у многіх калгасах зьніжаюцца нормы выпрацоўкі й павышаюцца расцэнкі. З гэтага, ведама, выйграюць калгасьнікі, але траціць дзяржава. Што-ж, кажны старшыня калгасу імкнецца выканаць свой гадавы плян выпрацоўкі. Патрэбныя лікі й паказчыкі «выдатнай працы», а вынікі . . .

Таму К. Мазураў і сьцьвярджае, што ў рэспубліцы «нізкая культура жывёлагадоўлі . . . усё яшчэ вялікі падзеж жывёлы, асабліва маладняку. У Магілеўскай вобласьці ў мінулым годзе загінула кажнае сёмае цялё і шостае парасё». Тое самае назіраецца ў вытворчасьці прадуктаў земляробства: «ураджайнасьць сельскагаспадарчых культур, — гаворыць Мазураў, — паранейшаму вельмі нізкая. У 1959 г., напрыклад, сярэдні ўраджай збожжавых склаў толькі 6,8 цэнтнэра з гэктару, бульбы — 66, цукровых буракоў — 124. Лёнавалакна было сабрана навет менш, чым у 1958 годзе». Цікава, як Мазураў думае выканаць сямігадовы плян па вытворчасьці збожжа ўжо ў 1963 годзе, павялічыўшы збор з гэктару да 14—15 цэнтнэраў? Магчыма гэтым шляхам, як гаворыць ён: «скарачэньнем прысядзібных участкаў калгасьнікаў да нормы, устаноўленай для сельскага рабочага»? Праўда, гэтыя ўчасткі калгасьнікаў лепш угноеныя, а таму могуць даць больш збожжа. Аднак гэтым цяжка надтачыць агульную вытворчасьць збожжа; можна толькі яшчэ ў большую галечу піхнуць калгасьнікаў. Што датычыцца калгасных палёў, дык, як прызнае Мазураў, «у рэспубліцы практычна вельмі мала зроблена па паляпшэньню выкарыстаньня зямель, якія знаходзяцца ў сельскагаспадарчым абароце, па ачышчэньню іх ад хмызьняку й каменьня. Дрэнна асвойваюцца мэльяраваныя землі і ў недастатковых разьмерах праводзяцца мэльярацыйныя работы як на забалочаных, так і мінэральных пераўвільготненых глебах».

Ёсьць яшчэ адзін шлях да павышэньня вытворчасьці прадуктаў земляробства — гэта перавод усіх калгасаў у саўгасы, што й робіцца ў БССР. Аднак і тут толькі адны затраты. Папершае. у саўгасы шмат грошай мусіць укладаць дзяржава, каб перш паставіць іх на ногі. Падругое, зь іх атрымоўваецца яшчэ горшая карысьць, чым з калгасаў. Як падае Мазураў, «саўгасы Берасьцейскай і Гарадзенскай вобласьцяў у 1959 годзе на сто гэктараў зямлі атрымалі мяса, а саўгасы Магілёўскай вобласьці —мяса й малака менш, чым калгасы гэтых вобласьцяў». Наагул, «толькі 49 саўгасаў Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР закончылі гаспадарчы (1959) год з прыбыткам, астальныя 189 працавалі нерэнтабельна. Агульная сума стратаў усіх саўгасаў складае . . . 160 млн. рублёў».

Далей К. Мазураў скардзіцца, што дрэнна разьвязваецца кватэрная праблема ў рэспубліцы, дрэнна выглядае бытавое абслугоўваньне насельніцтва. У пагоні за нормай выпрацоўкі й лікавымі паказчыкамі «многа нядобраякаснай прадукцыі выпускае лёгкая, харчавая й мясцовая прамысловасьць». «Вялікая колькасьць скаргаў паступае ад насельніцтва на нізкую якасьць швэйных вырабаў, абутку, мэблі, гадзіньнікаў, радыяпрыёмнікаў, тэлевізараў і іншых тавараў народнага спажываньня». Гэта — не малаважная праблема, калі ўлічыць той нацiск, які робіцца на грамадзтва з боку партыі. Сельскія мясцовасьці наагул часамі ня ў сілах дастаць гэтыя прадукты. Яны туды не даходзяць. Апрача гэтага ўсюды існуе ўзятніцтва, савецкі «блат», які навет апанаваў вышэйшыя навучальныя ўстановы й навет Акадэмію навук БССР.

Як вынікае з дакладу К. Мазурава, зьдзірствам у першую чаргу займаюцца партыйныя работнікі, якія й так пастаўленыя ў лепшыя ўмовы, чымся звычайны работнік ці калгасьнік. Напрыклад, ён расказвае пра паводзіны старшыняў калгасаў наступныя немалаважныя гісторыі. У калгас імя Суворава Ашмянскага раёну быў накіраваны на становішча старшыні нейкі Зяневіч. Ён і пачаў гаспадарыць па свайму ўзгляду. Каб не адстаць у продажы малака дзяржаве, Зяневіч арганізуе абмен збожжа на масла ў калгасьнікаў. На калгаснай птушкафэрме было толькі 75 курэй, а каб выканаць плян продажы яек, ён устанаўлівае зборы яек з кажнага двара калгасьнікаў. Апрача гэтага ён, як сабе, так і сваім падначаленым устанаўляе высокую дадатковую аплату. На калгасныя сяродкі ў сваім раённым цэнтры, дзе заставалася жыць сямья, ён пачынае будаваць свой уласны дом. Як сьцьвярджае Мазураў, пры праверцы выявілася, што й «некаторыя іншыя старшыні калгасаў бралі прыклад зь Зяневіча».

У калгас імя Дзяржынскага Віцебскай вобласьці на пасаду старшыні ў 1954 годзе быў накіраваны нейкі Чэрнікаў, які дагэтуль працаваў дырэктарам рэстарану ў Воршы. Ён ня толькі што не падняў калгаснае гаспадаркі, але прывёў яе яшчэ да горшага становішча. Як гаворыць Мазураў, «тав. Чэрнікаў больш клапоціцца аб асабістым дабрабыце. У калгасе ёсьць ня больш чым 300 галоў птушкі, тады як у васабістай гаспадарцы старшыні яе налічваецца звыш 150. Чэрнікаў пабудаваў уласны дом, на што выкарыстаў працу калгасьнікаў і калгасны транспарт».

Пра такіх старшыняў-паноў беларускі савецкі друк паведамляў ужо шмат разоў, даючы яшчэ больш рэвэляцыйныя факты. Пра гэта ў свой час таксама пісалася й у «Бацькаўшчыне». Цяпер-жа на становішчы старшыняў калгасаў і саўгасаў вызначаюцца толькі партыйцы, якія камплектуюцца з адстаўных сакратароў райкомаў і гаркомаў і г. д. ці, як падаецца афіцыйна — накіроўваюцца туды ў выніку скарачэньня партыйнага й савецкага апарату. На гэтае становішча трапляюць таксама зьмешчаныя з сваіх ранейшых становішчаў партыйцы. Гэтак у цяперашні час з 3 018 старшыняў калгасаў 2 968 чалавек партыйцаў. Прыняты таксама захады для замены астальных 50 чалавек непартыйных таксама партыйцамі. З гэтых партыйцаў старшынямі калгасаў працуе цяпер 155 былых сакратароў райкомаў партыі й старшынь райвыканкомаў.

Але ня толькі гэтыя старшыні калгасаў і саўгасаў займаюцца зьдзірствам і собскай нажывай. Гэтым займаюцца таксама й іншыя партыйцы, што займаюць іншыя становішчы. Гэтак, прыкладам, першы сакратар Лоеўскага райкому КПБ Лапіцкі, як паведамляе Мазураў, «нецярпіма адносіўся да ўсялякіх крытычных заўвагаў у свой адрас. Варта было каму-небудзь з работнікаў або навет з сяброў бюро райкому партыі ўказаць сакратару на няправільныя дзеяньні, як ён ставіў пытаньне аб вызваленьні такіх людзей ад работы». Мазураў гаворыць таксама, што нярэдка на кіруючыя становішчы й матар'яльна адказныя пасады падбіраюцца работнікі па прыяцельскіх матывах. Гэтак старшыня Белкаапсаюзу Абраменка работу па падбору кадраў перадаверыў аддзелу кадраў. Карыстаючыся бястурботнасьцю кіраўнікоў, у сыстэму спажывецкай каапэрацыі «прабралася многа нясумленных людзей, якія раскрадаюць каапэратыўныя сяродкі. У 1959 годзе ўстаноўлена растрат і пакраж на 9,4 млн. рублёў».

У той час да патрэбаў насельніцтва партыя адносіцца абыякава. К. Мазураў прыводзіць адзін із прыкладаў гэтых дачыненьняў. Прыводзім гэтую вытрымку поўнасьцяй. «Грамадзянін Галубец Е. І., — паведамляе Мазураў, — у пачатку 1958 году зьвярнуўся ў Магілеўскі гарсавет з просьбай адрамантаваць кватэру. 24 сакавіка 1958 году ён атрымаў адказ, што просьба ў бліжэйшы час будзе задаволена. Але ніхто й ня зьбіраўся рамантаваць кватэраў. Гэта была проста адпіска. Праз некаторы час грамадзянін Галубец зьвярнуўся ў аблвыканком. На яго скарзе 30 чэрвеня 1959 году заступнік старшыні аблвыканкому тав. Зінін напісаў старшыні гарсавету: «Тав. Краўчанка. Прашу прыняць неабходныя меры, справа вельмі зацягнулася». Краўчанка пераадрасаваў гэтае даручэньне загадчыку гаркамгасу Барадзіну з прыпіскай: «Неадкладна абсьледуйце кватэру. Тэрмін да 5 ліпеня». Барадзін 7 ліпеня напісаў рэзалюцыю інспэктару Сьмірнову: «Тэрмінова праверце й далажыце». Відаць, пасьля праверкі, 29 жніўня Барадзін напісаў рэзалюцыю галоўнаму інжынеру гаркамунгасу: «Т. Пархоменка, прашу, вывучыце й вырашыце гэтае пытаньне па сутнасьці». Пархоменка пратрымаў у сябе заяву месяц, затым напісаў тэхніку Дзярноўскаму: «Асабіста прагледзьце».

Няведама, ці была адрамантавана кватэра грамадзяніна Галубца, але прыклад партыйнага бюракратызму відавочны.

Такім чынам паўстае пытаньне, чымжа розьняцца гэтыя паведамленьні першага сакратара ЦК КП БССР К. Мазурава ад калгаснага жыцьця, апісанага ў «Дабрасельцах» Кулакоўскага?. На матар'ялах з дакладу Мазурава можна было-б напісаць шмат іншых антыпартыйных аповесьцяў, але за гэта ўсе кулакоўскія былі-б сувора пакараныя. Трэба йсьці «ў нагу з савецкім жыцьцём», расхвальваць злоўжываньні партыі, тады можна навет спадзявацца й на «Ленінскую прэмію». Ці не пра гэта гаворыць прысуджэньне Ленінскай прэміі за 1960 год спадарожнікам Хрушчова ў Амэрыку й аўтарам «выдатнага твору» — «Твар да твару з Амэрыкай»?

П. Залужны

Змаганьне за адсталыя краіны

(Заканчэньне зь 1-ай бач.)

Але пару дзён пазьней у Нью Дэлі была здэмантаваная вестка аб новых савецкіх крэдытах для Індыі й было высьнена, што падпісанае цяпер Хрушчовам новае пагадненьне датычыла ня новых крэдытаў, але толькі спосабу выкарыстаньня крэдытаў старых прызнаных у траўні 1959 году.

Дасюлешнія савецкія крэдыты для Інданэзіі выносілі 118 мільёнаў даляраў, тады калі Амэрыка за гэты час дала Інданэзіі эканамічную помач на суму 470 мільёнаў даляраў, а так-жа невялікія сумы для Бурмы й Афганістану.

Ужо з гэтых канкрэтных прыкладаў, што Амэрыка дае недаразьвітым краінам шмат большую, чымся Савецкі Саюз, эканамічную помач, хаця гэтае свае помачы ня рэклямуе й ня ўздымае вакол яе прапагандовага шуму. Як ведама, у бюджэце Амэрыкі кажны год фігуруе асобная рубрыка крэдытаў «замежнае помачы», зь якой у вялікім маштабе карыстаюцца ўсе адсталыя й недаразьвітыя з эканамічнага гледзішча краіны сьвету.

Ня гледзячы на ўсе свае запэўніваньні аб бязьмежнай прыязьні да народаў Паўдзённа-Ўсходняй Азіі й бескарысьлівасьці ахвяроўванай ім помачы, Хрушчоў падчас свайго падарожжа не дасягнуў таго, чаго перад гэтым спадзяваўся. Прыняцьце Хрушчова ўва ўсіх наведаных ім краінах было зьдзержанае й навет халоднае. Прыкладам у Індыі віталі Хрушчова каля 200-300 тысячаў насельніцтва, тады калі перад чатырма гадамі ўдзел насельніцтва ў прывітаньні Булганіна й Хрушчова дасягнуў аднаго мільёна. Але й гэтае дасягненьне ня можа раўняцца із запраўдным трыумфам Айзэнгаўэра, якога два месяцы таму назад віталі зь нябывалым энтузіязмам два мільёны індыйскага насельніцтва.

Не здабыў Хрушчоў падтрыманьня й з боку ўрадавых дзейнікаў наведаных ім краінаў. Гэтак індыйскі парлямант выказаў няскрыванае абурэньне, калі Хрушчоў гаварыў аб перавагах камунізму й выхваляў дабрадзействы манапартыйнай сыстэмы. Ніхто не паверыў, калі Хрушчоў пераконваў, што помач заходніх краінаў зьяўляецца «новым ярмом», а савецкая бескарысьлівым падтрыманьнем незалежнасьці недаразьвітых краінаў. Індыйскі прэм'ер Нэгру пры гэтым ветліва заўважыў, што ён зьяўляецца «адменнага пагляду». У вадказ на пераконваньні Хрушчова аб перавагах камунізму інданэзыйскі прэзыдэнт Сукарно асьветчыў, што ягоная краіна будзе верна прыдзержывацца «інданэзыйскага сацыялізму». Апрача гэтага, Хрушчоў усюды спатыкаўся з глыбокім абурэньнем супраць агрэсыўнай палітыкі камуністычнага Кітаю.

Такім чынам у прыраўнаньні да энтузіястычнага й глыбока прыязнага прыняцьця ў краінах Азіі Айзэнгаўэра прыняцьце Хрушчова выглядала бледным і абыякавым. Ня менш бледным яно выглядае й на фоне прыняцьця амэрыканскага прэзыдэнта ў краінах Лацінскае Амэрыкі, якое асабліва ў Бразыліі й Аргентыне вылілася ў стыхійную азнаку прыязьні й даверу да Задзіночаных Штатаў.

З падарожжаў Айзэнгаўэра й Хрушчова й з акалічнасьцяў, з гэтымі падарожжамі зьвязаных, можна зрабіць цікавыя й пацяшаючыя вывады. Уплывы й аўтарытэт Савецкага Саюзу, а разам зь ім і міжнароднага камунізму, ня гледзячы на вялізарныя натугі апошніх, паступова падаюць. І то падаюць ня толькі ў перадавых краінах Захаду, але і ў вадсталых краінах Азіі, Афрыкі й Паўдзённай Амэрыкі. З другога боку ня менш істотным зьяўляецца бясспрэчны факт, што аўтарытэт і ўплывы Амэрыкі, як кіруючай і мабілізуючай сілы ў вабароне вольнага сьвету перад камунізмам, ня гледзячы навет на многія памылкі амэрыканскай палітыкі, усьцяж растуць і замацоўваюцца.

Язэп Каранеўскі

ШУКАЮЦЬ...

Антановіча Ўладзімера й ягоную жонку Марыю зь вёсак Мосьцішча й Уселюба Наваградзкага павету шукаюць Шафар Галіна й Манюк Людміла. Весткі просіцца слаць на адрас «Б-ны».

Зь беларускага жыцьця

БЕЛАРУСКІЯ РАДЫЯПЕРАДАЧЫ Ў НЬЮ ЁРКУ

Пасьля доўгага перапынку хутка маюць быць адноўленыя беларускія нядзельныя радыяперадачы ў Вялікім Нью Ёрку. У гэтай справе сп. Міхась Казьлякоўскі зьвярнуўся да галоўнай Управы Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня, а таксама на агульным гадавым сходзе Аддзелу БАЗА ў Нью-Брансьвіку. Ён абшырна паінфармаваў прысутных аб праробленых стараньнях і іхных выніках дзеля аднаўленьня беларускае радыёвае праграмы.

«FOR FREEDOM AND INDEPENDENCE OF BYELORUSSIA»

Пад гэткім загалоўкам выйшла невялічкая брашура (40 бачынаў) ў ангельскай мове з нагоды 42-ой гадавіны абвешчаньня незалежнасьці Беларусі. У брашуры зьмешчаны тэксты Дэклярацыі Прэзыдэнта Айзэнгаўэра й Злучанай Рэзалюцыі Амэрыканскага Кангрэсу аб абвешчаньні Тыдня Паняволеных Народаў, 3-цяй Устаўной Граматы БНР аб Абвешчаньні Дзяржаўнай Незалежнасьці Беларусі, праклямацыяў дня 25-га Сакавіка беларускім нацыянальным сьвятам губэрнатарамі цэлага раду штатаў Амэрыкі, у якіх пражывае большая колькасьць Беларусаў. Брашура заканчваецца кароткім інфармацыйным артыкулам аб Беларусі й Беларусах.

ТАНЦАВАЛЬНАЯ ВЕЧАРЫНА

27 лютага сёлета ў Брукліне адбылася танцавальная вечарына, ладжаная Згуртаваньнем Беларускае Моладзі Амэрыкі. Пад гучную музыку аркестры «Бярозка» былі ўручаныя ўзнагародныя чашы за пяршынство ў пінг-понгу й боўлінгу.

Падчас вечарыны адбылася таксама й мастацкая праграма пад заклікам «Таленты прысутных», у якой прыймала ўдзел дзесяць асобаў. Лепшыя выканальнікі атрымалі ўзнагароды ў форме кружэлкі беларускіх песьняў і народных танцаў, беларускіх кніжак і інш. Да ўдачы вечарыны асабліва спрычыніліся сябры В. Станкевіч, Хв. Хаміцэвіч, Павал Алекса й Аўген Лысюк.

У НЬЮЁРКАЎСКІХ СПАРТОЎЦАЎ

Хаця ў горадзе Нью Ёрку гэтае зімы амаль зусім ня было сьнегу, аднак для нашае моладзі яна была найлепшай, калі ходзіць пра зімовы спорт. Нашая моладзь езьдзіла чатыры разы ў Кэцкільскія горы на лыжы, не зважаючы на тое, што яны аддаленыя ад Нью Ёрку 230 кілямэтраў. Апрача гэтага, абодвы аддзел ЗБМА Нью Ёрк і Нью Брансьвік супольна езьдзілі на канькі ў прыгожы парк Брукліну — Флешынг Мэдоў.

Нью Ёрскі Аддзел ЗБМА ў лютым сёлета наладзіў турнір за першае месца ў пінг-понгу. Удзел гэтым разам прыймалі, апрача хлопцаў, і дзяўчаты. Пяршынство ўзялі: ад дзяўчат Слава Цэлеш і ад хлопцаў Якуб Шапалюк.

У Задзіночаных Штатах Амэрыкі цяпер найбольш папулярны від спорту — боўлінг. Гуляюць у яго мужчыны й жанчыны бяз розьніцы веку. Беларуская моладзь зацікавілася гэтым спортам яшчэ ў 1952 годзе, але толькі нядаўна адбыўся першы турнір на чэмпіёнства ЗБМА ў Нью Ёрку. У турніры прыймалі ўдзел В. Мельяновіч, В. Паланевіч, А. Несьцяровіч, М. Заморскі, А. Каваль, В. Лысюк, М. Казьлякоўскі, В. Станкевіч, Б. Яновіч і П. Алексы.

Першае месца здабыў П. Алексы, набіваючы 994 пункты, другое — М. Казьлякоўскі — 981 пунктаў і трэйцяе А. Несьцяровіч — 909 пунктаў.

Міхась Паляшук

Аб адной дыскусіі ў „Полымі“

(Заканчэньне зь 1-ай бачыны)

тура МВД-КГБ — гэтак званы «Камітэт за вяртаньне на радзіму», мог-бы атрымаць гэтыя працы, пазнаёміцца зь імі сам ды пазнаёміць іншых сваіх рэдактараў больш сумленным шляхам: выпісаць іх непасрэдна з эміграцыйных выдавецтваў. Такі люксус, аднак, дасьледнікі з «Полымя» дазволяць сабе, хіба, ня хутка.

*

Закрануўшы тут тэму алегорыяў у Коласавай паэме «Сымон Музыка» і спыніўшыся над тым, як зь ёй ня могуць справіцца ў БССР, прыгадаем коратка нашым чытачом, як расшыфроўвае захаваную ў паэме сымболіку вольная беларуская літаратурная крытыка. Базуемся на працах Антона Адамовіча.

Як ведама, галоўнымі вобразамі паэмы зьяўляюцца Сымон і Ганна. Выдатны літаратурны крытык, дацэнт гісторыі беларускай літаратуры ў Беларускім Дзяржаўным Унівэрсытэце Адам Бабарэка, які загінуў пазьней у бальшавіцкім зьняволеньні, быў першым, які даў правільнае расшыфраваньне гэтых алегарычных вобразаў-пэрсанажаў паэмы. Галоўнага героя паэмы — «Сымона Музыку» ён расшыфраваў, як «вобраз беларускага паэта-адраджэнца», а вобраз дзяўчыны Ганны — як «сымбалічны вобраз Маладой (нацыянальнай) Беларусі». Паміж гэтымі двума вобразамі-пэрсанажамі праходзіць лінія каханьня, якая сымбалізуе любоў паэта да роднага краю, ягоныя перажываньні й цярпеньні за лёс свае Бацькаўшчыны.

У паэме праводзіцца алегарычнае асэнсаваньне гістарычнага працэсу рэвалюцыі 1917-га году на Беларусі. Таму зусім натуральна, што ў канцы паэмы Якуб Колас уводзіць трэйці алегарычны вобраз — Дамініка, які гвалтоўна ўрываецца ў дачыненьні Сымона з Ганнай, гэта значыць беларускіх паэтаў-адраджэнцаў з маладой нацыянальнай Беларусяй. У вобразе Дамініка ня цяжка распазнаць бальшавіка, які, учыніўшы гвалт над Ганнай — нацыянальнай Беларусяй — прыводзіць яе ў цяжкі, сьмерцяпадобны стан.

На гэтым Якуб Колас канчае паэму ў першай рэдакцыі, падаўшы толькі надзею на зварот «лёсу другога» ў выніку паўстаньня народнай стыхіі, паказанай у вобразе грознай «пушчы». Аднак, пад уражаньнем нацыянальнага ўздыму ў БССР у пачатку 20-ых гадоў — у часы славутае «нацдэмаўшчыны» — Якуб Колас адпаведна перарэдагоўвае канец паэмы, і ў выданьні 1925-га году дае ёй іншую разьвязку. Ганна — алегарызаваны вобраз маладой-нацыянальнай Беларусі — пасьля замаху на яе Дамініка (алегарычнага вобразу бальшавізму) стаецца псыхічна ненармальнай, але прыбылы да яе Сымон — «паэт адраджэнец» гукамі свае музыкі вяртае яе да розуму.

Прысьвячаючы паэму ў новай рэдакцыі беларускай моладзі, Якуб Колас гэтым самым ставіць перад ёй заданьне ажыцьцявіць «мараль» ягонай «Казкі жыцьця» — абудзіць да розуму, да жыцьця шакаваную бальшавізмам нацыянальную Беларусь.

*

Такая ацэна свабоднай беларускай літаратурнай крытыкай алегарычнага зьместу паэмы «Сымон Музыка» — гэтага найвыдатнейшага твору Якуба Коласа, напісанага яшчэ духова вольным паэтам, хоць свае думкі і пачуцьці ён быў ужо змушаны старанна замаскоўваць ад узрастаючай бальшавіцкай цэнзуры. Няма нічога дзіўнага, што казённая крытыка ў БССР і да сяньняшняга дня ніяк ня можа стравіць зьместу гэтай запаветнай Коласавай «Казкі жыцьця».

А. З.

НАШЫЯ ПРАДСТАЎНІЦТВЫ

АНГЕЛЬШЧЫНА:
Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Rd., London, S. W. 6.

АЎСТРАЛІЯ:
Mr. A. Vasilenia, 39 Edwin St., Croydon, N. S. W.
Mr. A. Maroz, 109 Morrison Rd., Midland Junction, W. A.
Mr. M. Nikan, 14 Steel St., Spotswood—Melbourne, Vic.
Mr. W. Akavity, 80 Tapley Hill Rd., Royal Park, S. A.

БРАЗЫЛІЯ:
Mr. C. Cimafiejčyk, Prasa 76, Tiridentes, Curitiba — Parana.

ЗАДЗІНОЧАНЫЯ ШТАТЫ:
Mrs. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave., Chicago 47, Ill.
Mr. B. Danilovich, 303 Howard St., New Brunswick, N. J.
Mr. Ul. Duniec, 814 Brayton Ave., Cleveland 13, Ohio.

КАНАДА:
Mr. K. Akula, 57 Riverdale Ave., Toronto, Ont.

ФРАНЦЫЯ:
Union des Travailleurs Biélorussiens en France, 26, rue de Montholon, Paris 9.
Mr. W. Kasztelan, 33 rue Kleber, Mouvaux (Nord).

Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры й грамадзкага жыцьця.

Выдавец: Уладзімер Бортнік

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ